

nova programu, který nevyhází z matematiky jako vědy, popisující skutečnost. Fraenkel namítal, že přijetí Lorenzenovy teorie by téměř donutilo matematiky, aby se zřekli cenných výsledků teorie množin. Mostowski, sám odpůrce konstruktivismu, s uspokojením poznamenává, že stoupenci nedovedli námitky vyvrátit a že rovněž v diskusi o referátě Skolemově byli v defenzivě. Přednáška anglického intuicionisty Goodsteina nevyvolala diskusi.

Mostowski sám hovořil o vývoji a použití projektivní klasifikace definovatelných množin, kterou vytvořil v r. 1943 Kleene. V diskusi se hlavně jednalo o zobecnění pojmu kvantorů.

Vztahem mezi algebrou a logikou se zabývali Henkin, Łoś a Halmos. Kdežto Henkin a Halmos jednali o algebraisaci logiky, t. j. převedení logiky na algebru, Łoś naopak chce logicisovat algebru, t. j. použít pojmů a výtěžků logiky v algebře.

Kromě uvedených referátů předneseny byly četné jiné; celkem byly předneseny v VI. sekci 4 velké a 14 menších referátů. Den před zahájením kongresu byla schůze Association for Symbolic Logic, kde byly předneseny 2 velké a 8 menších referátů, a den po zakončení kongresu se konalo Symposium, organizované holandskou Wiskundig Genootschap.

Mostowski hodnotí práci kongresu takto: Byla zjevná tendence k použití logiky v matematice (Tarski, Robinson a Łoś). V logice samé převládá tendence k jejímu sblížení s algebrou (algebraisace logiky a logicisace algebry). V důsledku toho vzrostl význam Gödelovy poučky o úplnosti vyššího funkčního počtu, která je baší těchto četných aplikací. Též se rozvíjí bádání o rozhodnutelnosti axiomatických systémů. T. zv. velká poučka Gödelova o nerozhodnutelných výrociích je nadále základem prací o nerozhodnutelnosti. Nápadným byl téměř naprostý nezájem o zformalisované logické systémy; jediný referát pronesl Lorenzen. Těžiště zájmů moderních logiků se přeneslo do metamatematiky. Ukázalo se jasně, že problematika obecné teorie množin je téměř vyčerpána. Slabě hájili své posice intuicionisté, ač kongres byl pořádán na mateřské půdě tohoto směru. A. Dratková

Začal vycházet časopis „Československá psychologie“

V tomto roce začal vycházet tolik očekávaný časopis „Československá psychologie“. Naši psychologové zatím neměli samostatnou tribunu pro publikování původních studií, výsledků a metodiky své experimentace a pro vědecké diskuse a střetání názorů, bez něhož je vývoj kterékoliv vědy nemožný. Při tom právě psychologie je oblastí velmi sporné problematiky a živých sporů, mimo jiné nemalého významu pro filosofii. Časopis také pokládá za jeden ze svých hlavních úkolů „přispívat k dalšímu ujasňování otázky předmětu psychologie a jejího vztahu k fyziologii“.¹⁾ Mimoto naléhavá potřeba širokého uplatnění psychologické vědy v praxi, v praxi výrobní, zdravotnické a výchovatelské je již dnes plně uznávána²⁾ a je znám i fakt, že v tomto oboru (aplikace) jsme zaostali za kapitalistickými státy, zvláště za USA. Vzpomeňme jen toho, jak velký zájem naší veřejnosti vzbudila v poslední době otázka výchovy naší mládeže (otázka „pásků“, zločinnosti mladistvých, rozvratů mladých manželství a pod.). K tomuto problému se vyslovoval kdě-

¹⁾ J. Doležal, *Na cestu novému časopisu*, „Československá psychologie“, r. 1957, č. 1, str. 2–3.

²⁾ Viz: *Krepit svaz psychologické nauky s praktikou*, redakční článek časopisu „Kommunist“, r. 1956, č. 4. Zpráva o tomto článku: E. Menert, „Posílit spojení psychologické vědy s praxí“, *Filosofický časopis*, r. 1956, č. 6.

kdo, vychovatelé stejně jako agronomové, spisovatelé stejně jako novináři nebo úředníci, jen ne jedni z nejpovolanejších — psychologové.

Nyní tedy mají konečně naši psychologové časopis, v němž budou moci být vědecky řešeny otázky psychologické teorie i praxe, jak se praví v podtitulu časopisu. Dosavadní publikační možnosti — časopis „Sovětská věda - Pedagogika, psychologie“ a sborníky — byly k tomu naprosto nedostatečné.

Nový časopis se v úvodním článku vedoucího redaktora prof. J. Doležala „Na cestu novému časopisu“ hlásí k pokrokovým tradicím psychologických časopisů, které u nás dříve vycházely. Jsou to: „Psychologie“, která vycházela od r. 1935 do r. 1950 v Brně za redakce M. Rostohara, později V. Chmelaře, „Psychologický sborník“, vydávaný v letech 1946—1949 v Turčanském Martině za redakce A. Jurovského, „Psychologický časopis“, vycházející v Bratislavě v letech 1953—1954 za redakce T. Pardela, především však Krejčího časopis „Česká mysl“, vycházející od r. 1900.

Redakční rada nového časopisu je složena z našich předních psychologů a je v ní i zástupce fyziologie vyšší nervové činnosti, což je velice kladné.³⁾ Doufáme, že i když v redakční radě není zastoupena filosofie, že časopis bude udržovat blízký kontakt s filosofií, což jest pro psychologickou vědu celkem samozřejmé a plně to odpovídá právě tradicím české psychologie a filosofie, ke kterým se nový časopis hlásí (Krejčí, „Česká mysl“).

Obsah prvního čísla tohoto časopisu dává velkou naději, že naše bohatá vědecká periodika bude rozmnožena o hodnotný a vysoce kvalitní vědecký časopis. Z původních článků jmenujme alespoň článek V. Tardyho „K otázce fyziologického výkladu myšlení“, který je originální a argumentačně výborně fundovanou koncepcí fyziologického výkladu logického myšlení, ojedinelou v naší marxistické psychologické i filosofické a logické literatuře. S podobnou koncepcí vystoupil jedině před lety náš vynikající fyziolog V. Forster,⁴⁾ ovšem na filosofickém základě psychofysického paralelismu. Toto dílo je však téměř zapomenuto, jako vůbec celé dílo tohoto našeho nedoceneného pokrokového vědce. V marxistické literatuře pak pouze O. Zich v jednom ze svých článků stručně upozornil na možnost a oprávněnost této koncepce. Článek V. Tardyho neřeší filosofické otázky oprávněnosti této koncepce, nýbrž věcně, na konkrétním fyziologickém výkladu logického myšlení uvádí tuto koncepci v život. V. Tardy zde buduje na své bohaté znalosti nejen psychologie a fyziologie vyšší nervové činnosti, ale i formální logiky (včetně nearistotelské), což mu umožňuje podat výklad takových forem, jako je implikace a pod.

Velmi bohatá je referativní část časopisu. Časopis přináší zprávy o celé řadě konferencí nejen psychologických, ale i věd příbuzných a především přehled článků hlavních zahraničních psychologických časopisů („Voprosy psichologii“, „Zeitschrift für Psychologie“, „L'année psychologique“ a „The Journal of Applied Psychology“),⁵⁾ v čemž by mohl být příkladem Filosofickému časo-

³⁾ Složení redakční rady: Šéfredaktor: prof. J. Doležal, členové: M. Bažány, prof. J. Hádlík, prof. V. Chmelař, korespondent ČSAV, prof. A. Jurovský, akademik V. Laufberger, prof. J. Linhart, doktor věd Z. Servít, prof. V. Tardy, tajemník redakce: J. Růžička.

⁴⁾ *Energetické vlastnosti nervového dění a dynamika reflexů hybných a logických*. Praha 1921, nákladem vlastním.

⁵⁾ Mimo uvedené obsahuje 1. číslo časopisu „Československá psychologie“ tyto články: J. Láť, *Problematika studia vyšší nervové činnosti volně se pohybujících zvířat a význam t. zv. spontánních reakcí*, J. Madlafousek, *Orientační reakce jako úvodní složka ochranného adaptivního vybavení organismu*, E. Syřišťová, J. Srnec, *K otázce diagnostického využití reakčních dob v asociálním pokusu*, Z. Matějček, *Možnosti využití kresebného projevu dítěte v psychologické praxi*, V. Chmelař, *Metoda výzkumu trvání aktivní akustické pozornosti*, V. Břicháček: E. Mittenecker: *Planung und statistische Auswertung von Experimentem*, J. Láť, J. Madlafousek, Jan Dembowski: *Psychologie zvířat*, V. Příhoda, *Studium psychologie na polských univerzitách*, V. Příhoda a kolektiv, *Čeští psychologové v Německé demokratické republice*, V. Břicháček, A. Kodýtek, *Návštěvy zahraničních psychologů v ČSR*, V. Bokorková, *Zpráva o zřízení komise pro psychologii ČSAV*, J. Daniel, *Založení Psychologické výchovné kliniky při ÚNV v Bratislavě*. K poslednímu článku podotýkáme: Založení Psychologické výchovné kliniky v Bratislavě je prvním praktickým činem po diskusi, které

pisu, který tyto krajně užitečné přehledy, které uspořádají čtenáři spoustu času, přináší jen epizodicky.

Novému psychologickému časopisu přejeme mnoho úspěchů, plodných diskusí a sporů, které pomohou rovněž dalšímu tvůrčímu rozvoji marxistické filosofie — dialektického materialismu.

E. Menert

Ze sovětské filosofické produkce v roce 1956

Původní práce:

Logika (red. D. P. Gorskij a I. P. Tavanca). Moskva, Gospolitizdat, 1956, s. 280.

Kolektivní dílo vědeckých pracovníků Ústavu filosofie Akademie věd SSSR seznamuje čtenáře se základy formální logiky.

Úvodní kapitola pojednává o předmětu a významu logiky jako vědy, o procesu myšlení a jeho formách, o zákonech logiky ve vztahu k zákonům ostatních věd; závěrem podává stručný přehled dějin logiky. Ostatní kapitoly analyzují základní logické kategorie a jednotlivé logické operace. Zvláštní pozornost je věnována metodám stanovení příčinné souvislosti jevů, analogií, hypotéze, důkazu. Práci uzavírá kapitola o základních zákonech logiky.

K. I. Beljajev, *Morálka a ethika sovětského člověka* (Moral' i etika sovětskogo čeloveka). Moskva, Goskultprosvetizdat, 1956, s. 56.

V úvodní části této kratší studie rozebírá autor třídní podstatu morálky, především morálky buržoasní, závislost morálky na sociálně-ekonomických podmínkách života společnosti. Vlastní jádro práce podává charakteristiku komunistické mravnosti a ethiky sovětského člověka a jeho charakterové rysy. Autor se pokouší rovněž o vytyčení cest a prostředků formování morálních a kulturních kvalit člověka.

V závěru konfrontuje socialistické mravní formy s chováním a jednáním lidí v sovětské společnosti.

Brožura má charakter učební pomůcky; poslední oddíl je věnován metodickým pokynům, usměrňujícím zvládnutí jednotlivých lekcí. Doplněno přehledem nejdůležitější literatury.

P. I. Ivanov, *Psychologie* (Psichologija), 2. vyd., Moskva, Učpedgiz, 1956, s. 384.

Trojdílná obsažnější příručka psychologie, vysvětlující psychickou činnost člověka na základě fyziologických procesů s využitím učení I. P. Pavlova o vyšší nervové činnosti.

Prvý oddíl knihy pojednává o některých obecných otázkách psychologie, o předmětu, metodách a významu psychologie, o současném stavu psychologie v Sovětském svazu, o jejích úkolech. Popisuje nervový systém, nervově-fyziologickou základnu duševního života a vývoj lidské psychiky s hlediska vzájemné souvislosti psychických a fyziologických procesů.

V druhém oddílu jsou rozebírány jednotlivé psychické pochody a jevy. Autor zde současně věnuje pozornost i některým speciálně filosofickým kategoriím, jako forma, zákonitost a pod. Všímá si rovněž vývoje psychických procesů.

Třetí oddíl je věnován t. zv. psychologii individuální, rozebírá individuální vlastnosti osobnosti a seznamuje se základy pedopsychologie.

Knihka je zaměřena k využití v pedagogické praxi.

M. E. Omeljanovskij, *Filosofické problémy v kvantové mechanice* (Filosofskie voprosy kvantovoj mechaniki). Moskva, Akademie věd SSSR, 1956, s. 270.

se odborní psychologové prakticky nezúčastnili. Protože pak je to počin nanejvýš správný a hodný následování (především v Praze!), je ho možno pokládat za nejlepší stanovisko, které v této diskusi psychologové zaujali.